

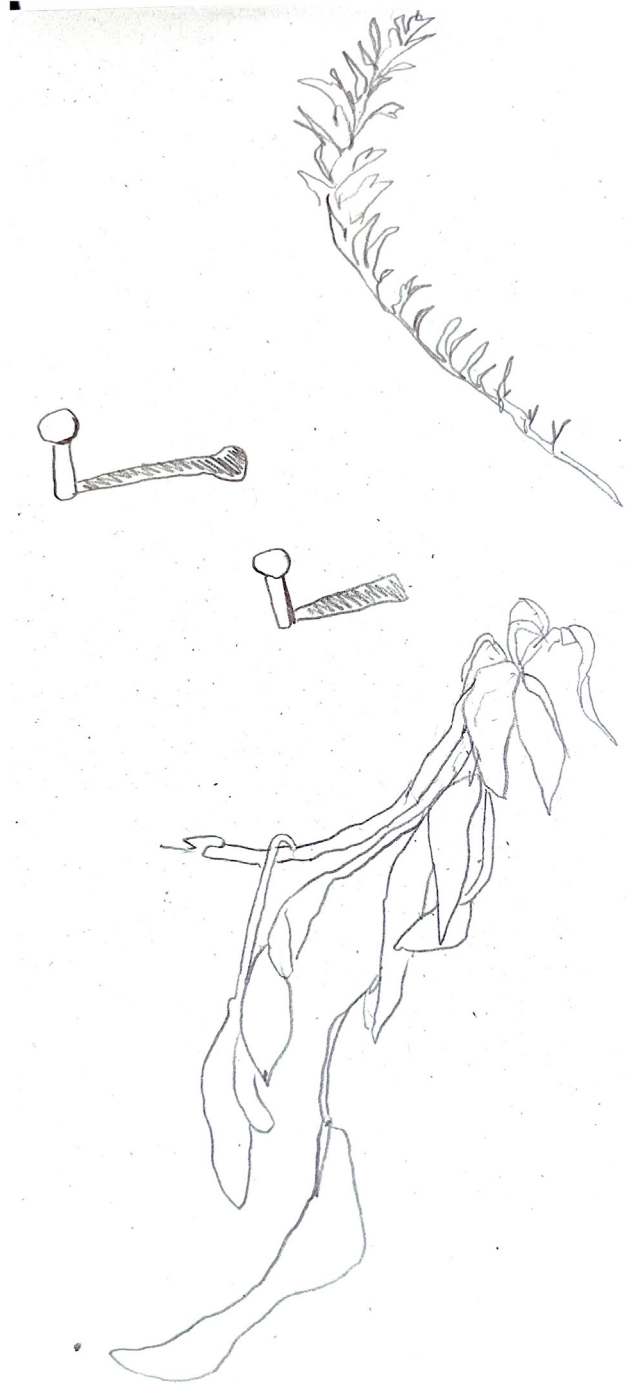
A photograph of a dense forest of tall, thin evergreen trees. The ground is covered with green grass and some fallen branches. A large, fallen log lies horizontally across the middle ground. The text "CASE PALSTA" is overlaid in the upper right corner.

CASE PALSTA

AURORA KERÄNEN

AARNI SAKSHOLM

KARO TAPIOVAARA

CASE^A_E PALSTA

Virittyminen..... 4

Aurora Keränen

Casa Palsta ja ympäristövirittynyt pedagogiikka
maailmaan kuulumisen väylänä..... 6

Karo Tapiovaara

Rikkaruohoja antroposeenin haudalla 12

Aarni Saksholm

Multaa kynsien alla 17

Lähteet..... 24

VIRITTYMINEN

Palstaa ympäröivä heinä lepää kellastuneena laossa menneen talven jäljiltä. Kuormalavoista irti revityt laudat reunustavat penkkejä, joissa viime vuoden kuihtuneet kaalintyngät kuivina vielä töröttävät, odottaen maatumisensa alkamista. Kirkkaan keltaiseksi maalatut kolhiintuneet kottikärryt on nostettu pystyyn johonkin penkkiväliin, missä on sattunutkaan olemaan tilaa. Loppua kulkuväylästä peittää erinäinen kasa kuivuneita keppejä, auringonkukan varsia, kasvien juurakoita, ja lavoista ylijääneitä laudanpätkiä. Kuormalavan säpäleitä nostaessa niiden alta paljastuneessa kosteassa maassa juoksentelee siiroja ja tuhatjalkaisia. Käänän kädessäni olevan laudan ympäri, ja irrotan sen alapinnalle tarttuneen lehtokotilon. Sen pehmeä ruumis vääntelehtii kovan kuoren sisässä. En oikein tiedä mitä tehdä sille, toiselle luontokappaleelle, tuholaiselle? ystävälle? Pudotan sen palstaväleissä jo vihertävään nurmikkoon. Eihän täällä ole sille kai vielä mitään syötävääkään, joten annan sen jatkaa menojaan.

Mietin mistä koti toislajisille ympäristössä, jossa lajien kirjo on rajatulla alueella tarkkaan kuratoitu? Aarin paloihin jaettua kaupunkiviljelyaluetta ympäröi homogeeninen nurmikko, muutamine satunnaisine istutettuine puineen tai luonnon pensaineen. Katsahdan kohti niityn takana kohoavaa puupeltoa. Kuuset kasvavat samankokoisina ja -ikäisinä tiiviissä, suorissa riveissä, ja tiheän oksaston alla hämärässä maa on karu, paljas, vain juurakkojen ja neulasten peittämä. Reunamilla, ja aukoissa joille valo pääsee, maasta puskee jo vihreänä erinäisiä luonnonkasveja; juolavehnää, heinää, apilaa, vuohenputkea...

Pienviljely sisältää ristiriidan luontosuhteessamme: palsta toimii toislajisten kanssa lähentymisen ja monilajisen yhteistyön paikkana, mutta myöskin lajikirjoa kuratoidessamme korostaa kulttuuriimme juurtunutta käsitystä ihmisestä muun luonnon herrana. Kulttuurissamme luontosuhteen rakentuminen monesti perustuukin toiminnalle, jossa hyödynnämme luonnosta tavalla tai toisella. Sienestäminen, marjastaminen, viljely, virkistysalueet, ulkoilu... Kuitenkin tällaiset kohtaamiset ja oleilut luonnossa ovat niitä, joiden kautta voidaan alkaa rakentaa maailmaan kuuluvuutta, sen vertaisena näkemistä, ja sitä kautta ekokriisin juurisyitä purkavaa ajattelua ja toimintaa (Rautio, 2012; Lynch & Mannion, 2021).

Oheinen esseekokoelma on koottu osana kuvataidekasvatuksen Taidekasvatuksen toimijana- maisterikurssia. Esseekokoelma on suunnattu etenkin taide- ja ympäristökasvatuksen konteksteissa toimiville pedagogeille ja alan opiskelijoille. Käsitlemme kokonaisuudessa kasvun ja kasvattamisen näkökulmia yhteisen viljelypalstamme tuomien kokemusten kautta, ja laajennamme ja kontekstualisoimme teemoja lähdekirjallisuuteen nojaten. Toivomme, että tekstit tuovat työkaluja antroposeenin ajan, ympäristökatastrofien keskellä elämisen ja näihin reagoivan kasvatusajattelun parissa työskentelyyn.

CASA PALSTA

JA YMPÄRISTÖVIRITTYNYT PEDAGOGIIKKA MAAILMAAN KUULUMISEN VÄYLÄNÄ

an important role of the pedagogue is to be attuned with the more-than-human and human agencies and, then, for them to consider how they will become educational in a given ethical direction.

(Lynch & Mannion, 2021)

K/C-ASA

Viileähkönä toukokuuisena aamuna työnsimme täyteen risuja ja lahoppuuta lastattuja kottikärryjämme palsta-aluetta reunustavan niityn laitaan, josta olimme valinneet paikan kasallemme. Ilmoilla oli jotenkin harras tunnelma. Kärrätessämme kasaa läpi poluttoman niityn, tulee mieleen hautajaiskulkue. Paikalle päästyämme, alamme suunnittelematta latomaan keppejä kasan pohjaksi, hautapaikan kokoiseen ja muotoiseen suorakulmioon. Pohdimme sitä kaikkea, jota ekokriisin takia on menetetty. Mieleeni tulee kuitenkin myös elämän kiertokulku. Se tuo välillä lohtua kaiken keskellä. Ladomme kuolleiden puiden ja kasvien osat hautapaikkaan, siinä toivossa, että se mahdollistaisi alun jollekin uudelle.

Tätä julkaisua varten loimme case-studyna teoksen, jonka pohjana olisi 1) paikka-lähtöisyys. 2) se olisi ensisijaisesti suunnattu toisilajisille olennoille, eli jolla olisi ainakin potentiaalisesti aidosti ympäristönsä biodiversiteettiä ja elinoloja rikastuttava vaikutus. Tämä teos, jonka nimesimme Kasaksi (vaihtoehtoisesti Casa), toimii myös pohjana jolle tämän julkaisun tekstejä aloimme kasaamaan. Tämän teoksen kautta tarkastelemme yhteisen viljelypalstamme kautta nousevia tunteita suhteessa ekokriisiin, monilajiseen yhteiseloön ja ympäristökasvatukseen. Vaikka aiheesta kumpuaa monilla vahvoja ja ristiriitaisiakin tunteita, kuten surua, lannistuneisuutta, toivoa tai epätoivoa, joita voi olla vaikea kohdata, juuri nämä tunteet tarjoavat väylän maailmaan kiinnittymiseen. Juuri esseen kirjoitushetkellä ilmestyneessä Opettaja -lehden artikkelissa Kriittinen katse ekokriisin juurisyihin (Rantamäki, 2025) ekososiaalisen koulutuksen tutkija Katri Jurvakainen kertoo, että ekokriisistä kumpuavat raskaatkin tunteet, ja niistä heräävät keskustelut on oltava mukana opetuksessa jo peruskoulussa. Ekokriisin juurisyihin, kuten kapitalistisen yhteiskunnan kestäättömiin tuotannon ja kulutuksen tapoihin

on uskallettava kasvattajana paneutua jo pienempienkin oppijoiden kanssa, sillä aikuisena herääminen maailman huonoon tilaan ja omien elintapojensa kestättömyyteen on omiaan aiheuttamaan pahoja traumoja. (Rantamäki, 2025)

Kytkeytyminen

Käyttäessäni käsitettä ympäristövirittynyt pedagogiikka, yhdistän sen paikka-orientoituneesta kulmasta laajemmin ympäristökasvatukseen. Ammennan tämän tekstin pohjaksi Lynchin ja Mannionin (2021) place-responsive pedagogiikkaa, Rastan ja Suoniemen (2025) paikan pedagogiikkaa ja Pauliina Raution (2012) ajatuksia luontona olemisesta. Rautio kirjoittaa artikkelissaan Being nature: interspecies articulation as a species-specific practice of relating to environment, (2012) että ympäristökasvatuksen tulisi tähdätä ajatteluun, jossa ihmisen ja luonnon vastakkainasettelu puretaan, ja sen sijaan koettaisiin ihminen perusteellisesti osana luontoa; ihmisen olevan luonto. Jos tämän kahtiajaon poistaminen on mahdotonta tulisi jakolinjan reunamia vähintäänkin hälventää. Tulisi kiinnittää huomiota siihen kuinka ihminen ja muu luonto (tai toislajiset) ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään, ja näin jakolinjalle on mahdoton asettaa objektiivista, pysyvää paikkaa. (Rautio, 2012) Lynch ja Mannion tekstissään Place-responsive Pedagogies in the Anthropocene: Attuning with the more-than-human (2021) korvaavat luonto -sanat täysin termillä more-than-human. Termillä haetaan juuri edellisen kaltaista, koko maailman vuorovaikutussuhteiden kokonaisuutta, jossa kaikki ekosysteemin osat ovat erottamattomia, ja riippuvaisia toisistaan, ihmiset mukaan lukien (Elton, 2022). Näiden kytkeytymisten tunnistamisen kautta voi alkaa hahmottaa maailman kuuluvuuden tunnetta, tuttuutta maailmassa (Rastas & Suoniemi, 2025), ja tämä kuuluvuus on avain välittämiseen, ja sitä kautta tekoihin. Donna Haraway luonnehtii kutakuinkin tätä samaa vertaisuuden laajentamisena

(making kin), ja rinnastaa monilajisen rinnakkaiselon sukulaisuussuhteille vertaisiin siteisiin (Haraway, 2015)(Tästä lisää ks. Tapiovaara tässä julkaisussa).

Lynchin ja Mannionin (2021) mukaan paikan pedagogiikan (tässä: place-responsive pedagogy) keskiössä on jatkuva virittyminen toislajisten toimijoiden kanssa (attuning with more-than-human). Virittymisen voi mieltää herkistymisenä paikalle/ympäristölle. Paikan pedagogiikassa Rastas ja Suoniemi (2025) luonnehtivat tätä samaa myöskin paikalle altistumiseksi. Tällä sanamuodolla tuodaan toimijuutta paikalle itselleen, samaan tapaan kuin Raution (2025) ajatus paikasta opettajana. Toisaalta paikkaan virittyminen ei tapahdu itsestään, joten oman aktiivisuuden ja toimijuuden korostaminenkin voi olla paikallaan. Virittymisen ehtona on läsnäolo paikassa, itsensä (tai ihmisen) tarkastelu osana paikkaa, läsnäolo paikan kanssa (being with a place) (Lynch & Mannion, 2021). Ympäristöön virittymisen välineitä opetuksessa voivat olla paikkoihin kiinnittyvä tarinan kerronta, kokemusten jakaminen ympäristössä olemisesta, ja tietenkin näiden kokemusten itse hankkiminen, ympäristöön tutustumalla, ympäristölle tutuksi tulemalla (Lynch & Mannion, 2021). Ympäristössä tapahtuvassa oppimistilanteessa kasvattaja voi ohjata virittymiseen esimerkiksi seuraavien kysymysten kautta:

*Millaiseen vastavuoroiseen toimintaan kasvattajat voivat ryhtyä
kyseisen paikan kanssa?*

Mihin oppijat kiinnittävät huomiota ja reagoivat?

Miten kasvattaja reagoi näihin huomioihin?

Kuinka toislajisten toimijuus otetaan huomioon?

(Vapaasti suomennettu: Lynch & Mannion, 2021)

Osana paikalle virittymistä opitaan tunnistamaan niitä kompleksisia yhteyksiä, joissa *paikka* eliöinä ja materiaana on vaikutussuhteissa keskenään (Rastas & Suoniemi, 2025). “Paikan pedagogiikka ei lähesty paikkoja neutraaleina vaan kompleksisten historioiden, ideologioiden ja valtasuhteiden läpäisemänä.” (Rastas & Suoniemi, 2025)

Hengailutietäminen — paikka opettajana

“Tietämisen ja olemisen käytännöt eivät ole erotettavissa toisistaan vaan ne pikemminkin seuraavat vastavuoroisesti toisiaan.”

(Rastas & Suoniemi, 2025)

Palstallamme olemme vuosien varrella viljelleet jo runsaita määriä erilaisia kukkasia, jotka ovat sekä meille kauniita, ja myöskin pölyttäjiä houkuttelevia. Ilmastonmuutoksen ja biodiversiteettiä köyhdyttävän ympäristösuunnittelun vuoksi pölyttäjähyönteisten elinolosuhteet ovat vähissä, joten on tärkeää että toiminnallamme voisimme vähintäänkin mahdollistaa sellaisten uudelleensyntymistä. Kasa-teoksessamme käytimme palstalle lahoamaan jääneitä puun palasia, korsia, keppejä, ja rakensimme niistä kasan ajatuksella, että se tarjoaisi kodin ympäristössä yhä vähenevää lahoppuuta tarvitseville hyönteisille. Kuitenkin, pölyttäjistä on meille ilmiselvää hyötyä, sillä viljelyskasvimme eivät tuottaisi satoa ilman niitä, ja laajemmin: luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen pölyttäjäkantojen säilymiseksi on koko ihmiskunnan elossa pysymisen kannalta välttämätön teko.

Tämän kolmion – viljelijä, kasvit, hyönteiset – välisten riippuvaisuussuhteiden pohtiminen herättää ajatuksia paikastamme ekosysteemissä, mutta myöskin moraalisia dilemmoja siitä, kenen ehdoilla tekemämme viljely ja lajikirjon kuratointi todellakin tapahtuu. Kuvitelmissamme hyönteishotellimainen rakennelma luo potentiaalisia elinoloja pölyttävälle hyönteisille, mutta emme tiedä muuttaako kasaan hyönteisiä, ja millaisia sellaisia. Ehkä se tarjoaakin vain otollisen maaperän satomme tuhoavien kotiloiden lisääntymiselle? Onko meillä silloin jo muidenkin palstaviljelijöiden kannalta velvollisuus tuhota rakentamamme kasa viljelysten kannalta haitallisten eliöiden hillitsemiseksi? Puutarhuroinnin ihmiskeskeisyyden purkamista ja ei-ihmiskeskeisiä kylvötapoja on pohtinut Asko Heikura maisterin opinnäytteessään Kaaospuutarha – Posthumanistisen nykytaidetyöpajan versoja (2021) ja symbioosin luonnetta palstallamme pohdiskelee edelleen Aarni Saksholm myöhemmin tässä julkaisussa.

Kasan rakentaminen perustui pitkälti jonkinlaisiin pohjatietoihin hyönteisten elinoloista lahoppuun kutsuessa meitä käyttämään itseään potentiaalisena materiaalina teokseen. Kuitenkin kasan kautta rakentuvan tieto on tässä vaiheessa vasta aluillaan. Rastaa ja Suoniemen (2025) paikan pedagogiikka perustuu uusmaterialistisille tietokäsityksille, joiden mukaan tieto on osittaista, muuttuvaa ja alati materiaalisuuden kautta rakentuvaa. He mainitsevat ajan ja hitaan olemisen tärkeyden, eli niin sanotun hengailutietämisen paikan kanssa oppimisessa (Rastas & Suoniemi, 2025). Tullessamme paikkaan, emme vielä tiedä mitä siitä opimme, mutta hidas virittäytyminen olemisen, tarkkailun ja kokemuksen käsittelyn kautta voi ohjata uuden tiedon tai paikan ehdottaman taiteellisen työskentelyn äärelle. (Rastas & Suoniemi, 2025)

Ympäristön kautta ajattelu mahdollistaa avartumisen sille, että opettajana voivat toimia muutkin kuin ihmiset (Rautio, 2012). Rautio kannustaa

tutkimuksensa löytöjen perusteella osittaiseen kasvatukselliseen anarkiaan. Ympäristövirittyneessä pedagogiikassa on luovuttavat liian tiiviistä opetussisällön ja opetussuunnitelman seuraamisesta, ja annettava oppilaille tilaa myöskin tehdä sitä, mitä paikka kutsuu heitä tekemään. On oltava avoin ympäristön antamille impulsseille myöskin toiminnan suhteen (Rautio, 2012; Rastas & Suoniemi 2025). Rautio kirjoittaa antropomorfisuuden pelon purkamisesta. Esimerkiksi pienempien oppijoiden toislaajisille luontokappaleille heijastamat tunteet, ihmismäinen kokemusmaailma ja toimintatavat toimivat tärkeinä empatian rakennuspaikkoina, ja voivat olla hyvä lähtökohta ympäristöön virittymiseen, mikäli tämä on toimintaa, jota paikka heitä luontaisesti kutsuu tekemään. (Rautio, 2012)

Olemme viljelleetsamaapalstaamme jo nelisen vuotta. Sinä aikana olemme oppineet kasveista, niiden viljelystä, ja spesifisti tästä aarin maapläntistä jos jonkinmoista. Palstatyöskentelyn eteemme tuomat ongelmat ja havainnot ovat ohjanneet meitä tiedon pariin, jota emme koskaan olisi muutoin osanneet etsiäkään. Tällainen tieto voi olla hyvin vaikeasti sanallistettavaa, ja hyvin paikkasidonnaista, ja sovelutuvaa juuri meidän palstamme sääoloihin ja maankoostumukseen. Kasa-projektimme kohdalla seuraavaksi annamme ympäristömme toimia opettajanamme, mitä ikinä se keksiikään meille antaa, jos vain osaamme sen ottaa vastaan. Kun vietämme aktiivisesti aikaa rakentamamme kasan lähetyvillä, voimme ajan kanssa päivä päivältä tarkkailla sen etenemistä; tarvittaessa päivittää rakennelmaa, testaillen ötököille otollisia olosuhteita, ja ainakin haaveilla lipumisesta kohti jonkinlaista vastavuoroista suhdetta välillämme.

1 Luonnon inhimillistäminen. Monesti nykydiskurssissa toislaajisten kuvittelu ihmisen kaltaiseksi ei ole oikea väylä heidän ymmärtämiseensä, ja luo ihmiskeskeisiä olettamia eri eliöiden kokemusmaailmasta.

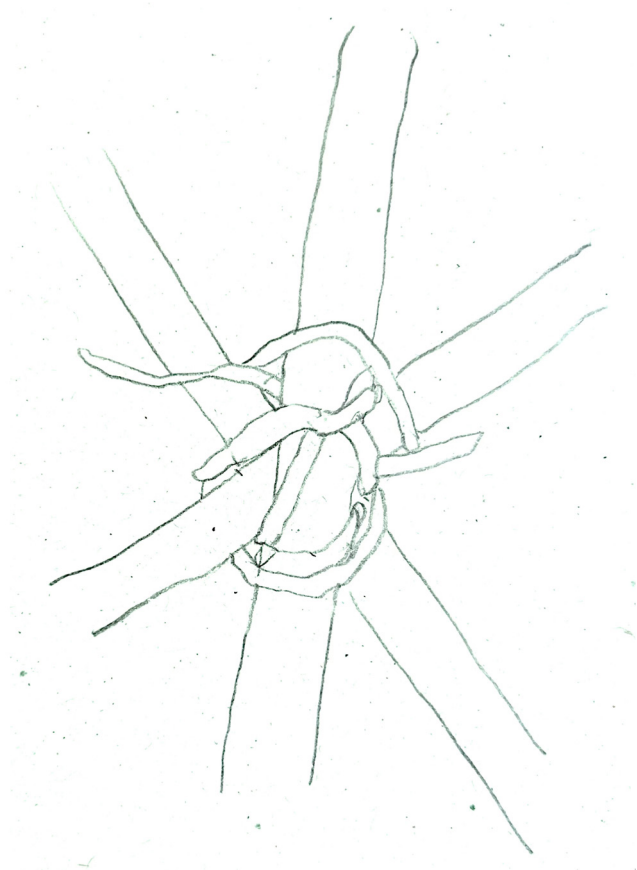
MERKKIKEPPI
ON TEHNYT JUURET
14.5.25

RIKKARUHOHOJA ANTROPOSEENIN HAUDALLA

Essee vieraanvaraisuudesta ja surusta

*“[Matsutake-sienen] Tuoksu herättää surun kesän
ylenpalttisten rikkauksien katoamisesta, mutta herkistää myös
aistit syksyn purevalle voimalle. Tällaista herkkyyttä tarvitaan
nyt, kun globaalin edistyksen huoleton kesä tulee loppuunsa:
syksyn tuoksu johdattaa minut yhteiseen elämäämme vailla
takeita.”*

(Tsing, 2015, s. 18)

Sukupuuton partaalla horjuvia lajeja, kohoavan merenpinnan alle jääviä saaria, menetettyjä ja alun alkaenkin olemassa olemattomia työpaikkoja. Muun muassa näin antropologi Anna Tsing (Tsing, 2015, s. 36–37) sanoittaa epävarmuuksien aikaa, johon ihminen yhä tiiviimmin omassa historiankirjoituksessaan sijoittuu.

Ajatus ihmisen historian muodostamasta aikajanasta eteenpäin kulkevana kehityksenä on tiiviisti liimautunut käsitykseen niin ihmisen kuin yhteiskuntien luonteesta. Moninaisista impulsseista ja hautumista kumpuavat yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja teknologiset murrokset ovat asetettavissa yhtenäiseksi kaanoniksi, menestystarinaksi, joka kohoaa esiteollisen ajan hämärydestä edistykselliseen nykyaikaan. Tämän janamaisen edistyksen mitattavat vaikutukset maailmaan ovat saaneet liudan tieteilijöitä nimittämään elämäämme aikakautta antroposeeniksi, omaksi geologisesti merkittäväksi aikakaudeksi edeltävän holoseenin jälkeen (Tieteen termipankki, N. D.; Tsing, 2015, s. 35).

Antroposeenin aikaan liitetty nousujohteisen kehityksen ajatus on saanut ansaitsemaansa kritiikkiä, etenkin ihmisen toiminnasta kiihtyneen ilmastonmuutoksen käydessä mahdottomaksi kieltää. Antroposentrinen edistys on jättänyt jälkeensä järkkyneiden ja peruuttamattomasti muuttuneiden ekosysteemien verkoston. Tässä esseessä pyrin hahmottelemaan, mistä edistyksen illuusion särkymisen jälkeen tuleva suhde ihmisen ja ympäröivän maailman välillä voisi rakentua. Reittioppaanani minulla on kahden aihepiiristä kirjoittaneen tutkijan, antropologi Anna Tsingin ja filosofi Donna Harawayn, ajatuksia.

Irralliset ja kiinnittyneet

Anna Tsing hahmottelee teoksessaan *Lopun aikojen sieni: Elämää kapitalismin raunioissa* (Tsing, 2015/2020) janamaisen kehitysajattelun tuottavan oireena ihmisen vieraantumisen ympäristöistään. Vieraantuminen (alienation) luo markkinataloudelle hyödyllisen yksilö-yksikön, jonka olemassaolo on näennäisesti irrallista niistä monimutkaisista ”sotkuisista kytköksistä” (Tsing, 2015, s. 22) jotka muovaavat ja yhteismuotoutuvat näkymättöminä (tai näkymättömäksi tehtyinä) arjessamme.

Vieraantuminen on Tsingin mukaan se, mikä mahdollistaa maa-aluetta katsellessa sen näkemisen vain yhdenlaista (rahan kielelle muutettavaa) resurssia tuottavana paikkana. Tästä näkökulmasta maa-aluetta käytetään, kunnes se – vaikkapa maan ravinneköyhtymisen vuoksi – epäonnistuu tuon yhden aineksensa tuottamisessa ja muuttuu tällöin loppuun kulutetuksi. Vieraantunut katse siivoo pois monimutkaisuutta, tuottaa kaikesta muusta maa-alueen aineksesta ”rikkaruohoa tai jätettä” (Tsing, 2015, s. 23). Todellisuudessa tuo loppuun kulutettu maa kuhisee moninaista pieneliötä, rihmastoa, itävää siementä ja kaikkia edellä mainittuja syöviä olioita, eikä ole staattinen edes raunioituneessa tilassaan. Tsing puhuu vieraantumisesta monenlaisten raunioiden, jälkeen jätettyjen ja hylättyjen tilojen tuottajana. (Tsing, 2015, s. 22–23.)

Tsing nimittää esseen alussa lainaamassani katkelmassa (lopuillaan olevaa) jatkuvan kasvun ja teollistumisen antroposeenistä aikakautta ”globaalin edistyksen huolettomaksi kesäksi” (Tsing, 2015, s. 18). Vieraantuminen on ollut elintärkeä rakennuspalikka tälle kesäkaudelle, sillä monet jatkuvan edistyksen rakentamat materiaaliset todellisuudet ovat tarkemmin tarkasteltuna moraalisesti kestäättömiä. Vieraantunut kuluttaja ei jää pohtimaan niitä moninaisia ihmis- ja ei-ihmiskehoja, joiden elämään — ja usein kärsimykseen — hän on välillisesti liittynyt ostamalla kaupasta vaikkapa syöntikypsän banaanin, polyesteripaidan tai valmiiksi anonyymeiksi palasiksi tuotetun kappaleen broilerinlihaa. Tuotantoketjujen täytyminen vieraista toisista pitää kuluttajan turvassa kokonaisvaltaiselta moraaliselta ristiriidalta.

Anna Tsingin teoksessa läpikotaiseen tarkasteluun nostetaan tuoksuvalmuska- eli matsutake-sieni, jonka olemassaolo läpäisevät moninaiset muun muassa metsänhoitoon, luokkaeroihin, maahanmuuttoon, teollistumiseen ja laajaan elolliseen ihmis- ja muuhun-kuin-ihmisainekseen

linkittyvät sommitelmat lukuisissa maailman kolkissa. Vieraantumisen tilasta pois pyristely vaatinee yhtä perinpohjaista käsittelyä kaikelle jakamallemme materiaaliselle todellisuudelle.

Vieraanvaraisuus ja vertaiseksi näkeminen

Miten poisoppia vieraantuneisuuden tilasta? Tutkija-professori Donna Haraway ehdottaa esseessään *Anthropocene, Capitalocene, Plantationocene, Chthulucene: Making Kin* (Haraway, 2015) me ja muut -kategorioiden olevan uudelleen muotoilun tarpeessa. Ensisilmäyksen voimakkaan antinatalistinen iskulause “Make kin, not babies” (Haraway, 2015, s. 162) kääntyy tarkkasilmäiseksi kritiikiksi niitä kategorisia ja kulttuuriin nivoutuneita rajauksia kohtaan, joilla ihmiset erottavat itsensä paitsi muusta maailmasta, myös toisistaan ydinperheyksikön ahtaaseen normiin.¹

Vieraantumisen tilasta poisoppiminen vaatinee radikaaliksi mielletävää vieraanvaraisuutta siinä, minkä vastaanotamme itsellemme rinnakkaiseksi ja meihin kuuluvaksi (*kin*, sukulainen, läheinen). Näkemällä kanssamme samaan ryhmään kuuluvaksi paitsi kanssaihmisemme maantieteellisistä

rajoista riippumatta, vaan myös ne lukuisat ihmistä laajemmat sommitelmat, joihin erottamattomasti kuulumme, aukenee maailma meille sotkuisena suhteiden verkostona, jonka mikään osanen ei selviydy yksinään.

Harawaylle eettisemmän maailmasuhteen rakentaminen vertaisuuden laajentamisen (*making kin*) avulla vaatii keskeisesti myös surutyötä jo peruuttamattomasti menetetyn puolesta. (Sukupuuttoon)kuolleiden suremisen työ kuuluu meille siinä missä kuolemattomuuden myyttien purkaminen, keskeisesti osaksi uuden, kestäväen olemisen rakentumista(/rakentamista). (Haraway, 2015, s. 160–161) Peruuttamattomasti maailmasta kadonneet ovat sukua (*kin*), jonka kaipaaminen herkistää meidät vaalimaan vielä rinnallamme kulkevia ja huomaamaan ne, jotka ovat vaarassa kadota (tai, kuten on usein totta vieraantuneessa resurssien maailmassa: ne, jotka ovat vaarassa tulla kadotetuksi).

Kun nykyinen tilanne ei enää ole yhteiskunnallisesti, kulttuurisesti, “yleisesti” hyväksyttävä, sen on muututtava tai kuoltava. Kietoutuneessa, (sieni) rihmastojen täyttämässä maailmassa nämä kaksi tarkoittavat mahdollisesti samaa. Uuden jaetun tilanteen kuvittelu vaatii herkkyyttä, tai vaarana on, että sen jalkoihin jäävät niin ihmisten välisten kuin ihmistä laajempien (more-than-human) sommitelmien alisteisimmassa asemassa olevat palaset.

On reduktiivista puhua ihmisestä kasvaimena, joka tukahduttaa väitettyjen perustavanlaatuisten ominaisuuksiensa (itsekkyyys, kasvukeskeisyys) vuoksi muun elämän jakamissamme elinympäristöissä. Yhdessä Harawayn kanssa Tsing on ehdottanut antroposeeniksi otsikoidun eletyn aikamme nimittämistä pikemminkin plantaasiseeniksi (plantationocene) (Mitman, 2019). Plantaasiseenin nimi tuo huomiota sille, kuinka antroposeeniksi nimettynä koko ihmiskunnan jalanjäljeksi maapallolla virheellisesti väitetty tuho on todellisuudessa hyvin harvojen kirjoittamaa historiaa (Sapp Moore ym., 2019).

¹ Haraway on tarkka antinatalismista puhuessaan ja tunnistaa aatteen latautuneen luonteen. Tässä esseessä en nojaa Making Kin -eseen tähän puoleen enempää, mutta suosittelen lukemaan Harawayn esseen alaviitteineen.

Oli otsikkona antroposeeni, plantaasiseeni tai jokin muu tälle ajalle ehdotettu nimi, Harawayn ja Tsingin ajattelua yhdistää uskomus ajanjakson ohimenevyydestä. Tsing kirjoittaa Lopun aikojen sienessä edistysajattelun kesän kääntymisestä epävarmuuksien syksyyn, jonka navigointiin ihmisellä voisi olla opittavaa hävitetystä maasta nousevista matsutake-sienistä, yhdestä kapitalistisen koneiston “kurittomien reuna-alueiden” (Tsing, 2025, s. 36) ilmentymästä: sienet nousevat maasta siellä, missä ihminen on häirinnyt ekosysteemejä, kuitenkin siten, ettei ihminen ole kyennyt viljelemään niitä sanan perinteisessä merkityksessä. Haraway painottaa ihmisen tehtävänä olevan nimeämme kantavan aikakauden pitäminen niin lyhyenä kuin mahdollista (Haraway, 2015, s. 160). Selvää on kummankin kirjoittajan mielestä, että seuraava, antroposeenin jälkeinen ajanjakso, tulee painavien ihmis-kulttuuristen muutosten kera.

MULTAA KYNSIEN ALLA

Palstaviljelyä toislajisten toimijoiden ohjaamana

Joka kevät sieluni kokee pakahtumisen. On otettava sisään se valtava kirjo kaiken kasvavan vihreää, samalla tietäen sen kaiken olevan hetkellistä. Keväisin kaikki on niin henkeäsalpaavan kaunista, että se muuttuu sietämättömäksi. On kuin jokin sytyttäisi valtavan kokon sisälle, ja koko keho täyttyy sen savusta, kunnes sisällä ei ole mitään muuta kuin valoa ja savua eikä saa henkeä.

Keväällä maa altistuu auringolle. Se on kovaa valoa, joka tunkeutuu sisälle kiinni rutistetuista silmistä ja muuttaa näkökentän valollaan vihreäksi. Sokaisee meidät.

Kevät on kaikille kasvaville koettelemus. Tietämättä tulevaisuudestaan kasvavien on puserrettava itsensä siementen kuorien sisältä ulos, halkaistava maa yllänsä ja allansa, ja uskottava selviävänsä. Yhä aikaisemmin lämpenevä kevätilma herättelee maasta nousevat elävät talven horroksestaan liian aikaisin. Kunnes saapuu hyytävä kylmä, joka pyyhkii kaiken routansa alle. Niin tulee käymään yhä useammin, tässä palavassa maailmassamme.

Olemme viimeisen neljän vuoden ajan viljellyt yhden aarin kokoista viljelypalstaa. Palstaviljely on pienessäkin skaalassa aiheuttanut omassa maailmankatsomuksessa suuria ja pieniä vinksahduksia. Tunteiden kirjo, joka viljelyyn tässä maailmantilanteessa liittyy on valtava ja ristiriitainen. Viljely väistämättä herkistää aistit paikalle ja kaikille niille, joiden kanssa tilaa jakaa. Maata kuopiessa haistaa maan, sotkee siihen vaatteensa. Samalla lierot pakenevat kuopsutuksen aiheuttamaa tärinää pinnalle. Tiedostamatta viljelijä hengittää maan mikrobeja jokaisella hengenvedolla. Hoivan ja tilan jakamisen kautta syntyy aito tuntemus yhteydestä itseä suurempaan maailmaan. Samalla ilmastonmuutoksen aiheuttama kaiken olemisen ja elämän kiihtyvä kärsimys kärjistyy työskentelyssä maan kanssa.

Viljelyyn, kuten kasvatukseenkin, liittyy jonkinlaisen uskon olemassaolon ehdottomuus. Viljelijä uskaltaa uskoa, että satoa tulee tänäkin vuonna ja viljelyä on jatkettava epävarmuuden keskellä. Samoin kasvattajan on välttämätöntä uskoa niin opetuksensa sisältöön, kuin opetettaviin oppilaisiin. On uskottava kasvattajan rooliin tiedon, taidon ja maailmassa-olemisen keinojen kultivoijana. Toivon sijaan haluan keskittyä uskon rakentamiseen. Uskolla en tässä yhteydessä tarkoita sen perinteistä merkitystä uskona yliluonnolliseen tai jumalalliseen voimaan, vaan käytän termiä viitatakseni arvo- tai etiikkaperustaiseen toimintaan. Tässä merkityksessä usko ei ole passiivista odotusta, vaan tekojen kautta rakentuva sitoutuminen. Toive on pyyntö, jonka saattaa mahdolliseksi jokin ulkoinen, epävarma tekijä. Usko puolestaan rakentuu myös perinteisessä käsityksessään teoista, kuten rukoulu, rituaali, mietiskely tai muu vastaava toiminta. Uskoa siis rakennetaan, kun taas toive esitetään. Tämän vuoksi meidän on noustava uuteen uskoon.

Filosofi Tere Vadén (2016) aloittaa esseensä *Modernin yksilön harhat ja ympäristötaidekasvatus* seuraavasti:

Jotta teollisen sivilisaation niin kutsuttu ylikuluttava luokka (Uvila & Pasanen, 2010) eläisi yhden maapallon rajoissa, tarvitaan muutos, jota on laadultaan verrattava uskonnolliseen herätykseen. Kulutustottumusten tai tuotantotapojen tehostamiset eivät riitä, vaan muutoksen on kosketettava ihmisenä olemista; sitä, mitä pidetään merkittävänä, itsestään selvänä, tärkeänä ja nautinnollisena.

(Vadén, 2016 s. 134)

Vadénin (2016) mukaan koko länsimaisen kulttuurimme suhtautumisen kuluttamiseen on muutettava: *(k)ulutus merkitysrakenteena on hylättävä*. Vadén korostaa, että modernismi on tiedollisesti kieroutunut, koska se ei tunnista riippuvuuttaan fossiilisista polttoaineista, vaikka se uskoo irtautuneensa luonnosta. Riippuvaisuutemme fossiilisista polttoaineista tulee väistämättä saattamaan päätökseen joitain niitä modernismin saavutuksista, joita sen avulla on rakennettu. Uusiutumaton ei voi uusintaa, ja fossiilisten polttoaineiden varannot tulevat lopulta ehtymään. Länsimaiselta yhteiskunnalta ei Vadénin mukaan puutu tietoutta määrässä tai oikeellisuudessa — tuottavathan esimerkiksi yliopistot paljon tietoa ja tutkimusta, joka laajentaa ymmärrystä ympäristön ja sen muutoksen prosesseista — vaan meiltä puuttuu *tiedon laji*, elettyinä kokonaisuutena. Toisin sanoen emme osaa elää kestävästi toislajisten kanssa. (Vadén, 2016)

Miten uutta ympäristöuskoa sitten voidaan rakentaa? Vadén (2016) ehdottaa esseessään vastaukseksi *alkuperäiskansaistumista*, jonka Vadén käsittää prosessina, jossa yhteisöt pyrkivät sopeutumaan elämään

rajallisten luonnonvarojen puitteissa, fossiilienergian jälkeisessä maailmassa. Se ei tarkoita alkuperäiskansojen tiedon omimista tai jäljittelyä, vaan heidän ajattelustaan ja elämäntavoistaan oppimista — erityisesti sitä, miten elää pitkäaikaisesti paikassa, kuormittamatta ympäristöä. Vadénille alkuperäiskansaistuminen on vastavoima modernille, fossiilienergiaan nojaavalle elämäntavalle ja liittyy olennaisesti ekologiseen jälleensivistymiseen sekä paikalliseen omavaraisuuteen. Tärkeäksi elementiksi alkuperäiskansaistumisen prosessissa Vadén nostaa modernisoitumisessa unohdetun ja menetetyn synty tiedon palautumisen. Tämä prosessi ei ole yksilön hallittavissa, vaan syntyy yhteisesti itseisarvoisessa toiminnassa. Taidekasvatus voi tavoittaa tämän alueen, mutta sen vaikutukset eivät ole nopeita tai neutraaleja, ja ne voivat näyttäytyä helposti valtakulttuurille epäilyttävinä tai uhkaavina. Taidekasvatuksen ei kuitenkaan tulisi kavahtaa ulkoa tulevan paineen edessä, vaan jatkaa sen pitkäjänteistä työskentelyä synty tiedon muodostumisen mahdollistamiseksi. (Vadén, 2016)

Miksi viljellä palavassa maailmassa?

Kirjassaan *Staying with the Trouble – Making Kin in the Chthulucene* tutkija Donna Haraway (2016) käyttää permakulttuurista¹ tuttua termiä kumppanuuslajit (orig. *companion species*) kuvaillakseen niitä monilajisia suhteita, joita eliölajit luovat toistensa kesken, yli, ali

¹ Permakulttuuri on monimuotoinen ympäristön, maatalouden, puutarhojen sekä kaupunkien suunnittelun menetelmä, joka pyrkii kehittämään kestäviä järjestelmiä hyödyntämällä luonnon prosesseja. Permakulttuurin suunnitteluperiaatteet ovat australialaisen David Holmgrenin käsialaa. Tutkimuksissa (Hirschfeld & Van Acker, 2020) on todettu joidenkin permakulttuurin praktiikoiden lisäävän alueen monimuotoisuutta ja lajirikkautta. Permakulttuuriin sisältyy kuitenkin laaja joukko epäyhtenäisiä praktiikoita, ja termi ei ole ilman problematiikkaa, sillä sen juuret ulottuvat yhdysvaltojen *Homestead Act*:iin, jonka myötä Yhdysvallat valloittivat “asuttamattomiksi” määrittelemiään alueita pois alkuperäiskansoilta. Aiheesta lisää mm. podcastissa: *The Poor Prole’s Almanac: The Homesteading Movement, The Vietnam War & The White Supremacy Movement* (Ciccone & Evans, 2024).

ja lävitse. Kumppanuuslajien muodostama koko eliölajiston yhteen kutoutuminen on mielessäni kompleksisuudessaan häikäisevä, josta yksittäisten tekijöiden hahmottaminen on mahdotonta. Nähdäksemme osallisuutemme tämän kokonaisuuden osana, on hylättävä yksilö- ja ihmiskeskeinen maailmankatsomuksemme. Harawayn (2016) mukaan kumppanuuslajien mahdollistamiseksi ja monilajisen vastuun jakamiseksi on herkistyttävä toislajisille ja löydettyä uusia tapoja luoda läheisyyksiä tai sukulaisuussuhteita (Haraway käyttää kirjassaan termiä *kin*, jonka merkitys on monitulkintainen) perinteisen ydinperheen sijaan. Luodaksemme mahdollisuuksia elää toislajisten kanssa, meidän on opeteltava kuuntelemaan ja havainnoimaan muita lajeja ei meidän tarpeistamme tai haluistamme käsin, vaan dialogisessa suhteessa — osapuolina, joilla on omat tahtonsa, tarpeensa ja merkityksensä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että meidän on muutettava arkisia käytäntöjämme: kuinka viljelemme, asumme, liikumme ja rakennamme suhteita ympäristöömme. Kumppanuus ei ole pelkästään yhteiselon muoto, vaan eettinen ja esteettinen asenne, jossa huomio siirtyy hallinnasta kohti yhteiseloä, epävarmuuden sietämistä ja hoivaa. Harawayn ajattelussa tämä yhteiskudonta ei ole nostalginen paluu luontoon, vaan radikaali tulevaisuuskuva, jossa elämänmuotoja ei aseteta arvojärjestykseen, vaan niiden väliset sidokset nähdään elämän ehtona. (Haraway, 2016)

Viljely ei poista epätoivon tuntemuksia ympäristökriisistä — päinvastoin, se voi kärjistää niitä entisestään. Tunteiden käsittely kuuluu olennaisesti Harawayn (2016) mukaan vaikeuksissa pysymiseen (orig. *Staying with the trouble*), jolla hän käsittää mahdollisuuksia elää kriisien keskellä ilman vieraantumista. Elämä jatkuvan katastrofin keskellä ilman yksinkertaistavia ratkaisuja vaatii myös läsnäoloa kehollisesti. Epätoivon tuntemuksista kumpuaa toislajisten keskelle vastavuoroista toimintaa, ja hoiva nousee vastaukseksi epätoivon tuntemuksiin. Hoivaaminen on toiselle altistavaa ja

altistuvaa toimintaa, joka rakentaa uskoa. (Haraway, 2016) Rakennamme palstalla hoivasuhteita kaalin, rakuunan, siiran, auringonkukan, lieron ja monien muiden toimijoiden välille.

Symbioosi

Pelkän sadon tuottamisen sijaan olemme pyrkineet palstalla tuottamaan humusta ja lisäämään palstan monimuotoisuutta. Humuksen kasvatuksesta on ollut palstan lajirikkaudelle suurta hyötyä huomioidemme mukaan. Tällainen konkreettinen toiminta (jonkin alueen muuntaminen ja monimuotoistaminen) on auttanut omaa ympäristöähdinkoa. Viljelyn aiheuttamat tunteet ovat myös monin tavoin monimutkaistuneet, sillä vaikka kuinka ajattelemme tekevämme hyvää palstalla lajirikkauden ja monimuotoisuuden edistämiseksi, teemme siellä auttamatta myös hallaa. Kasvatettavien kasvien tieltä on väistämättä kitkettävä monen monta muuta kasvia, jotka mielellään ottaisivat käyttämättömän tilan haltuunsa. Kasvattamistamme kasveista suurin osa ei ole endeemisiä, ja vaikka olemme pyrkineet lisäämään ns. “luonnonmukaisten” kasvien määrää palstalla, olemme samalla lisänneet vain meille viljelijöille esteettistä nautintoa tuovia lajeja. Toisaalta luonnonmukaisuuden määrittely on haastavaa myös luonnontieteiden alalla, sillä kasvit eivät piittaa valtioiden tai maanosien rajoista — ne levittäytyvät sinne, missä kasvuolosuhteet ovat suotuisat.

Harawayn (2016) mukaan symbioottiset suhteet mahdollistavat maailmassa olemisen ja luovat elämän edellytykset. Eläminen ja kuoleminen on “monilajinen suhde” (orig. “multispecies affair”), jossa erinäiset eliöt ja toimijat kietoutuvat

2 Humus on tieteen termipankin mukaan orgaanista ainesta, joka on muodostunut pitkäikäisen hajoamisen seurauksena (Tieteen termipankki, N.D.b).

3 Endeeminen laji on tieteen termipankin mukaan alkuperäisellä, yleensä suppealla alueella tavattava eliölaji tai muu systemaattinen yksikkö (taksoni) (Tieteen termipankki, N.D.c).

yhteen merkityksellisissä ja monimuotoisissa suhteissa. Tekstissään Haraway käsittelee muurahaisen ja akaasian symbioottista yhteiseloä. Mahdollistaakseen molempien osapuolien hyötymisen suhteesta, muurahaiset toimivat aktiivisesti poistamalla akaasialle haitallisia tekijöitä. Tässä suhteessa muurahainen toimii puutarhurin tavoin, kitkemällä akaasian kanssa kilpailevien kasvien versot ja puolustaa akaasiaa sitä syövilta eliöiltä. Symbioosissa akaasian kanssa muurahainen muuntaa toisten lajien kanssa jakamaansa tilaa, mahdollistaa sen toisille ja evää sen toisilta. Vastapalvelukseksi akaasia tuottaa muurahaisille rasvaa ja proteiineja sisältävää herkkua. (Haraway, 2016)

Näen toimissamme palstalla samankaltaisia ulottuvuuksia muurahaisten toimintaan – mekin kitkemme ”rikkakasvit” pois niiden kasvavien tieltä, joiden haluamme sillä paikalla kukoistavan. Samalla kuitenkin luomme tilaa monimuotoisuudelle: ilman kitkemistä palstan monimuotoisuus kärsisi. Tähän, kuten kaikkiin palstalla tekemiimme toimiin liittyy ristiriitainen suhde kuoleman ja elämän välillä. Kitkeminen tappaa – samalla kitkeminen tuottaa mahdollisuuden toiselle elämälle ja toiselle kukoistukselle. Harawayn mukaan:

*The more one looks, the more the name of the game of living
and dying on earth is a convoluted multispecies affair that goes
by the name of symbiosis, the yoking together of companion
species, at table together.*

(Haraway, 2016. s. 124)

Lahopuu on materiaalina elintärkeää monille uhanalaisille eliölajeille, ja etenkin monet hyönteiset hyödyntävät lahoavaa puuta niin ravintona jälkipolvilleen kuin suojana säältä. Hyönteisten lisäksi sienirihmastot kolonisoivat lahopuuta, hajottaen sitä uudelleen humukseksi. Lahopuu on metsiemme vähiten arvostettu rikkaus. Se on hidas, mutta jatkuva ravinteiden kierrättäjä, joka mahdollistaa monimuotoisen elämän kukoistuksen vielä pitkään kuolemansa jälkeen. Kasa muodostui osaksi tapaamme ajatella pedagogisesti. Sen rakentaminen ei ollut vain ekologinen toimi vaan eettinen ele: tilan avaamista ei vain muille lajeille, vaan muille tavoille olla ja tulla hoivatuksi. Lahopuussa yhdistyy myös Vadénin (2016) ajatus synty tiedon muodostumisesta. Eri vaiheissa lahoamistaan puu kertoo meille erilaisia tarinoita ja houkuttelee luokseen eri elämänmuotoja.

Tekemämme kasa ei ole pelkästään altruistinen teko. Kuten muurahaiset, jotka raivaavat muiden lajien tieltä tilaa akaasialle, myös me hyödyimme kasasta. Kasa on palstaviljelijän apuväline toisilajisille herkistytävissä toiminnassa: tutkimalla sen muutoksia, voimme pyrkiä muokkaamaan sitä edelleen erilaisia suhteita palvelevaksi. Tämän hetkessä muodossaan on hyvin mahdollista, että kasamme tulee palvelemaan lähinnä lehtokotiloita. Monilajiseen yhteistyöhön kuuluu väistämättä se, että emme voi loputtomiin kuratoida niitä toisilajisia, joita tekomme pyrkivät palvelemaan. Samalla yhteistyöhön sisältyy myös huolenpito ja valikointi, kuten lahoppukasan ylläpito mahdollisten haitallisten vieraslajien (esimerkiksi espanjansiruetanoiden) torjumiseksi. Tässä saavumme ristiriitaiseen ajatusmalliin, jossa kontrollointi ja kontrolloimattomuus kohtaavat. Haraway (2016) muistuttaa, että yhteiselossa toisilajisten kanssa myös kuolema ja hävitys ovat osa suhteiden muotoa. Suhteet eivät aina ole eheitä tai hyväntahtoisia, vaan ne voivat sisältää myös valikointia, rajoja ja vaikeita valintoja. Harawayn (2016) mukaan tärkeää ei ole pyrkiä puhtaaseen harmoniaan vaan juurikin pysyä ongelmakohdissa, ja pyrkiä elämään ja toimimaan tietoisesti ja vastuullisesti palavassa maailmassa. (Haraway, 2016)

Sekoittuminen

Maailma on elementti tai virta. Se lähestyy, etääntyy tai saattaa elollista olentoa, joka on itsekin virtaa. Tällaisessa maailmankaikkeudessa ei tarkalleen ottaen ole asioita vaan vain tapahtumia, joiden intensiteetti vaihtelee. Jos siis maailmassa-oleminen on upoksissa oloa, ajatteleva ja toimiminen, työskentely ja hengittäminen, liikkuminen, luominen ja tunteminen ovat toisistaan erottamattomia.

(Coccia, 2016)

Mitä olemme oppineet palstalla olemisesta ja toimimisesta? Onko jokin asia tietämistä, ennen kuin teemme sen konkreettisesti? Tekeminen vie tiedon äärelle, ennen kokemista ja huomaamista emme ehkä olisi osannut ajatella eri tekijöiden vaikutussuhteita meihin, tai meidän heihin. Palstaviljelyssä on monia aspektoja, joita emme voi kontrolloida, ja kasvamiseen vaikuttavat eri aspektit jäävät meille mysteereiksi, joiden johtolankoja pyrimme selvittämään kellastuneista lehdistä tai nuutuneista taimista. Oliko vielä liian kylmää, kaali? Olisitko tarvinnut enemmän ravinteita? Emme ymmärrä toistemme signaaleja. Väärinymmärrykset ovat osa suhdettamme. Herkistyminen toiselle merkitsee ajan ja tunteiden avaamista niiden toiminnan tasolle.

Palstaviljelyssä tiedostamme tekemisemme pienuuden – optimoinnin aikakaudella kaiken odotetaan kasvavan maksimaalisiin mittoihin. Palstamme aari on 0.000000000003% maailman maapinta-alasta, impaktimme ympäristöömme on häviävän pieni. Yhteiskunnallisen muutoksen haikailu näin pienellä maapläntillä on miltei naurettavaa.

Kuitenkin tästä huolimatta muutosta on tapahtunut: pienellä palstalla kasvaa paljon muutakin kuin juolavehnää, mutta suurimman muutoksen olen havainnut meissä viljelijöissä. Omasta puolestani voin sanoa, että palstaviljelystä on muodostunut maailmassa-olemiselle ehdottomuus. Se on opettanut juurtumaan palavaan maahan pelosta huolimatta, auttanut hahmottamaan paikkaa ja aikaa yhteistyössä toislajisten kanssa ja havainnoimaan ympäristöä myös palstan ulkopuolella.

Mitä enemmän keskitymme tutkimaan suhteitamme toislajisiin toimijoihin, sitä selkeämmin näemme, kuinka sotkeutuneita olemme toinen toisiimme. Filosofi Emanuele Coccia (2016) on kirjoittanut teoksessaan *Kasvien elämä — Sekoittumisen metafysiikkaa* maailman olomuodosta nesteenä, joka läpäisee meidät, ja jonka me läpäisemme:

Läpäisevyys on avainsana: tässä maailmassa kaikki on kaikessa.

(Coccia, 2016 s. 39)

Coccian (2016) pakahduttavan hieno teos tuo kaiken elämän — ja etenkin kasvit — uuteen loistavaan kudelmaan. Coccia (2016) muistuttaa, että aistiminen on aina samalla itsemme ja meitä ympäröivän maailmankaikkeuden koskettamista. Tähän palstalla oleminen tiivistyy: se ei ole ainoastaan havaintoa tai työtä, vaan maailmassa-olemisen muoto, jossa aistit yhdistyvät maahan, kosteuteen, hajuun, rytmiin ja aikaan. (Coccia, 2016) Palstaviljely rakentaa aistien ja ruumiillisuuden kautta suhdetta maailmaan — sellaista, jossa ihminen ei ole enää erillinen tarkkailija, vaan osa yhteenkietoutunutta kokonaisuutta.

Palstaolon jälkeen kannan multaa kotiin kynsieni alla, minä ja vaatteeni sotkeutuneena maahan. Silloin — kun olen hengittänyt elävää maata ja sen mikrobeja, kastellut sitä ja kaikkia siinä kasvavia ja kastunut samalla itse — tunnen olevani osa jotain suurempaa kokonaisuutta. Kun kannan hiestä kostean ja väsyneen kehoni läpi viilentyvän illan takaisin kotiin, on mieleni hiljainen. Olen päässyt lähelle jotain pyhää, jonka nimeä en osaa lausua.

LÄHTEET

- Ciccone, A. & Evans, E.** (Juontajat). (2024, Kesäkuu 24). *Homesteading Movement, The Vietnam War & The White Supremacy Movement* [Podcast -jakso] sarjassa Poor Prole's Almanac.
- Coccia, E.** (2016). *Kasvien elämä — Sekoittumisen metafysiikkaa*. Suomentanut Jussi Palmusaari (2020). Tutkijaliitto.
- Elton, S.** (2022) More-than-human. Julkaisussa *Showing Theory to Know Theory*.
- Haraway, D.** (2015). Anthropocene, Capitalocene, Plantationocene, Chthulucene: Making Kin. *Environmental Humanities*, 6(1), 159–165. <https://doi.org/10.1215/22011919-3615934>
- Haraway, D.** (2016). *Staying with the Trouble – Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press.
- Heikura, A.** (2021) *KAAOSPUUTARHA – Posthumanistisen nykytaidetyöpajan versoja*. Taiteen maisterin opinnäytetyö, Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
- Hirschfeld, S. & Van Acker, R.** (2020). Permaculture farmers consistently cultivate perennials, crop diversity, landscape heterogeneity and nature conservation. *Renewable Agriculture and Food Systems*, 35(3), 342–351.
- Lynch, J. & Mannion, G.** (2021) Place-responsive Pedagogies in the Anthropocene: Attuning with the more-than-human, *Environmental Education Research*. <https://doi.org/10.1080/13504622.2020.1867710>
- Mitman, G.** (2019). Reflections on the Plantationocene: A Conversation with Donna Haraway and Anna Tsing. *Edge Effects -julkaisu*, University of Wisconsin-Madison. Haastattelu. <https://edgeeffects.net/haraway-tsing-plantationocene/>
- Rantamäki, P-J.** (2025) Kriittinen katse ekokriisin juurisyihin. *Opettaja* 5/2025, s. 10-17.
- Rautio, P.** (2012). Being nature: interspecies articulation as a species-specific practice of relating to environment. *Environmental Education Research*, 19(4), 445–457. <https://doi.org/10.1080/13504622.2012.700698>
- Rastas, M., & Suoniemi, M.** (2025). Paikan pedagogiikka: Paikka opettajana. *Research in Arts and Education*, 2025(1), 165–183. <https://doi.org/10.54916/rae.145815>
- Sapp Moore, S., Allewaert, M., F. Gómez, P., Mitman, G.** (2019, päivitetty 2021). Plantation Legacies. *Edge Effects -julkaisu*, University of Wisconsin-Madison. Haettu 19.5.2025 osoitteesta <https://edgeeffects.net/plantation-legacies-plantationocene/>
- Tieteen termipankki.** (N. D.a). *Geologia:antroposeeni*. Haettu 21.5.2025 osoitteesta <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Geologia:antroposeeni>
- Tieteen termipankki.** (N. D.b) *Ympäristötieteet:humus*. Haettu: 23.5.2025 (Tarkka osoite: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ympäristötieteet:humus>.)
- Tieteen termipankki.** (N. D.c) *Ympäristötieteet:endeeminen*. Haettu: 24.5.2025 (Tarkka osoite: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ympäristötieteet:endeeminen>.)

Tsing, A. (2015). *Lopun aikojen sieni: Elämää kapitalismin raunioissa*. Princeton University Press Library. Suomennos Anna Tuomikoski, 2020, Tutkijaliitto.

Vadén, T. (2016). Modernin yksilön harhat ja ympäristötaidekasvatus. *Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella — avauksia, suuntia ja mahdollisuuksia*. 134-142.

Kuvat: Aurora Keränen ja Aarni Saksholm. 2024–2025

Piirroksat: Karo Tapiovaara, 2025

